

تحلیل محتوای کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره دوم ابتدایی از منظر میزان توجه به توانایی‌های

سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان

پریسا حسونند^۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر تحلیل محتوای کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره دوم ابتدایی (پایه‌های چهارم تا ششم) از منظر میزان توجه به توانایی‌های سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان بوده است. سازگاری اجتماعی فرآیندی در حال رشد و پویاست که شامل توازن بین آنچه افراد می‌خواهند و آنچه جامعه می‌پذیرد، است. درواقع سازگاری یک فرایند دوسویه است که در آن از یک طرف فرد به‌طور مؤثر با اجتماع تماس برقرار می‌کند و از طرف دیگر اجتماع نیز ابزاری را تدارک می‌دهد که فرد از طریق آن‌ها توانایی‌های بالقوه خویش را واقعیت می‌بخشد. در این تعامل فرد و جامعه دست خوش تغییر و دگرگونی شده و سازشی نسبتاً پایدار به وجود می‌آید. روش پژوهش توصیفی و از نوع بررسی اسنادی و تحلیل محتوا است. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از آن است که از بین مولفه‌های سازگاری اجتماعی در کلاس چهارم ابتدایی بیشترین فراوانی مربوط به سازگاری در خانه بوده و نشان‌دهنده وضعیت مطلوب این مولفه می‌باشد و کمترین فراوانی هم مربوط به سازگاری تندرستی بوده که باید بر روی آن تمرکز بیشتری اعمال گردد که در شرایط بهتری قرار گیرد. از بین مولفه‌های سازگاری اجتماعی در کلاس پنجم ابتدایی بیشترین فراوانی مربوط به سازگاری تحصیلی بوده و نشان‌دهنده وضعیت مطلوب این مولفه می‌باشد و کمترین فراوانی هم مربوط به سازگاری تندرستی بوده که باید بر روی آن تمرکز بیشتری اعمال گردد که در شرایط بهتری قرار گیرد. در کل، نتایج نشان داد که برنامه‌ها و فعالیت‌هایی که بر روی بهبود سازگاری تندرستی و سازگاری در خانه تمرکز داشته باشند، می‌توانند بهبود وضعیت اجتماعی و تحصیلی دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف ابتدایی را فراهم کنند.

کلمات کلیدی: تحلیل محتوا، مطالعات اجتماعی، سازگاری اجتماعی، دانش‌آموزان

^۱ کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه علوم و تحقیقات، خرم‌آباد، ایران

Email: hasanvand63p@yahoo.com

مقدمه

سازگاری به همه راهبردهایی گفته می‌شود که فرد برای اداره کردن موقعیت‌های استرس زای زندگی به کار می‌برد و سازگاری اجتماعی از نظر ویزمن، انعکاسی از تعامل انسان با افراد دیگر، رضایت از کنش‌های فردی و نحوه عملکرد در نقش هاست که به احتمال زیاد تحت تأثیر شخصیت، فرهنگ و روابط خانوادگی قرار دارد. سازگاری اجتماعی در نوجوانان به عنوان مهم‌ترین نشانه‌ی سلامت روان آنان، از مباحثی است که در دهه‌های اخیر توجه بسیاری از جامعه‌شناسان، روانشناسان و مربیان را به خود جلب نموده است، زیرا دوره‌ی نوجوانی، دوره‌ی حساسی است و سازگاری اجتماعی نوجوان در این دوره دست‌خوش تحولات عاطفی، جسمانی و ذهنی فوق‌العاده شدیدی است و هنوز به‌طور کامل رشد نیافته است. دوران کودکی اولیه، دوره مهمی برای رشد سازگاری اجتماعی کودکان است (لیونو و همکاران، ۲۰۲۰). سازگاری اجتماعی فرآیندی در حال رشد و پویاست که شامل توازن بین آنچه افراد می‌خواهند و آنچه جامعه می‌پذیرد، است. در واقع سازگاری یک فرایند دوسویه است که در آن از یک طرف فرد به‌طور مؤثر با اجتماع تماس برقرار می‌کند و از طرف دیگر اجتماع نیز ابزاری را تدارک می‌دهد که فرد از طریق آن‌ها توانایی‌های بالقوه خویش را واقعیت می‌بخشد. در این تعامل فرد و جامعه دست‌خوش تغییر و دگرگونی شده و سازشی نسبتاً پایدار به وجود می‌آید. در کل سازگاری به تسلط فرد بر محیط و احساس کنار آمدن با خود اشاره دارد (اتکینسون و همکاران، ۲۰۱۴). سازگاری اجتماعی بر این ضرورت متکی است که نیازها و خواسته‌های فرد با منافع و خواسته‌های گروهی که در آن زندگی می‌کنند هماهنگ و متعادل شود و تا حد امکان از برخورد و اصطکاک مستقیم و شدید با منافع و ضوابط گروهی جلوگیری شود (اسماعیلی نسب، ۲۰۰۴؛ به نقل از شمیرانی و همکاران، ۱۳۹۹).

سازگاری فرد با محیط اجتماعی خود، سازگاری اجتماعی نامیده می‌شود که این سازگاری ممکن است از طریق تغییر دادن خود و یا محیط حاصل شود در تعریف سازگاری باید به توانایی آمیزش، مصالحه و انطباق، همکاری و کنار آمدن با خود محیط و دیگران اشاره نمود می‌توان به‌طور خلاصه بیان کرد که سازگاری اجتماعی در واکنش‌ها و پاسخ‌های صادره از افرادی دیده می‌شود که تمایل دارند در اجتماع موردپسند واقع شده و مطلوبیت اجتماعی کسب کنند (فیس و نادر گراس بیوس، ۲۰۱۲). مهارت‌ها، نگرش‌ها، ارزش‌ها و حالات بدنی که خصوصیات شخصی محسوب می‌گردند و حساسیت موقعیت‌هایی که فرد با آن روبرو می‌شود، از جمله عوامل دخیل بر سازگاری با محیط کاری و خانوادگی و تغییرات آن به شمار می‌روند و با توجه به این که شخص و محیط همواره در حال تغییراند این دو متغیر در تعیین خشنودی کامیابی و

^۱. Luo et al.^۲. Atkinson et al.^۳. Fiasse & Nader-Grosbois

سازگاری فرد مؤثرند بدین لحاظ که سازگاری همواره باید بین این دو عامل خاص صورت پذیرد (قاطع زاده، ۱۳۸۴، به نقل از حسینی و منشئی، ۱۳۹۷).

سازگاری مقوله‌ای است که مخصوص انسان نمی‌باشد و هر موجودی به فراخور حال خود به طریقی جهت حفظ بقا در سازگاری با محیط می‌نماید، انسان به واسطه قدرت تفکر و یادگیری و رای واکنش‌های غریزی اولیه باید همه چیز را بیاموزد به‌ویژه اعمالی که وی را در سازگاری با محیط اجتماعی یاری می‌نماید، بدین سان سازگاری از نظر آدمی یعنی سازگاری اجتماعی (قاسمی و مجیدی، ۱۳۹۳). رفتار آدمی تحت تأثیر عوامل اجتماعی قرار دارد و شخصیت انسان در صورتی به کمال می‌رسد که بین او و محیط تعامل و تبادل مناسبی وجود داشته باشد، فشارهای اجتماعی تأثیر فراوانی بر رفتار فرد دارد و از سوی دیگر انسان موجودی انعطاف پذیر است، او نه تنها با محیط سازگار می‌شود بلکه محیط را نیز بنا به خواسته خود دگرگون می‌کند (ولش و کارن^۱؛ ۲۰۰۱؛ به نقل از ظهیری نیا و همکاران، ۱۳۹۴).

برای سازگاری اجتماعی تعاریف زیادی ارائه شده است، به طوری که آن را مترادف با مهارت اجتماعی توصیف نموده‌اند و آن عبارت است از توانایی برقراری ارتباط متقابل با دیگران به طریقی خاص که در عرف جامعه قابل قبول باشد (خدایاری فر، ۲۰۱۰). سازگاری اجتماعی به تعامل بین فرد و محیط اجتماعی‌اش اشاره دارد (ویسمان^۲؛ ۱۹۷۵؛ به نقل از لی و همکاران^۳؛ ۲۰۲۰). سازگاری اجتماعی عبارت از تعامل شخص با محیط اجتماعی است و شامل مجموعه واکنش‌هایی که فرد به وسیله آن‌ها ساخت یا رفتار خود را تغییر می‌دهد تا بتواند به گونه‌ای موزون با شرایط معینی و باتجربه‌ای جدید، پاسخ دهد (حاتمی، ۲۰۱۲). سازگاری اجتماعی نتیجه خودپنداره مثبت است که می‌تواند به فرد توانایی تحمل پیچیدگی را بدهد (پارشورامی^۴؛ ۲۰۱۵).

سازگاری اجتماعی، مهم‌ترین جنبه رشد اجتماعی هر فرد محسوب می‌شود که در تعامل با دیگران، موفقیت شغلی و تحصیلی شخص تأثیر بسزایی دارد (بصیر شبستری و همکاران، ۲۰۱۳). اسلپی و گوارا سازگاری اجتماعی را مترادف با مهارت‌های اجتماعی می‌دانند که از نظر آن‌ها مهارت اجتماعی عبارت است از: توانایی ایجاد ارتباط با دیگران در زمینه اجتماعی معین به طریقی که در عرف جامعه پذیرفته و ارزشمند باشد از جمله این مهارت‌های اجتماعی حل مسئله اجتماعی است. درحالی که اسلوموکی و دان سازگاری اجتماعی و مهارت اجتماعی را فرایندی می‌داند که فرد را قادر می‌سازد تا رفتار دیگران را درک و پیش‌بینی کند رفتار خود را کنترل و تعاملات اجتماعی خود را تنظیم کند (نووتنی^۵؛ ۲۰۱۵) و

^۱. Welch & Karen

^۲. Weissman

^۳. Lee et al.

^۴. Parshurami

^۵. Novotný

گوداشتاین ولانیون، سازگاری را فرایند پیوسته‌ای تعریف کرده‌اند که در آن تجارب یادگیری اجتماعی شخص، باعث ایجاد نیازهای روانی او می‌گردد و نیز امکان کسب توانایی و مهارت‌هایی را فراهم می‌سازد که از آن طریق می‌توان به ارضای نیازها پرداخت (نما و بانسال، ۲۰۱۵).

کودکان به‌منظور ارزیابی انطباق با هنجارها و انتظارات اجتماعی و دستیابی به سازگاری اجتماعی، تفاوت‌های وضعیت جسمی و نقشی بین همسالان و خود را ارزیابی می‌کنند (آیزرت و کاهل، ۱۹۸۲، به نقل از وانگ و همکاران، ۲۰۱۹). علاوه بر این، سازگاری اجتماعی با سلامت روان ارتباط دارد. افراد با رعایت و درونی کردن هنجارهای اجتماعی رفتارهای قابل قبول اجتماعی را می‌آموزند که به آن‌ها اجازه می‌دهد تا به‌طور هماهنگ با جامعه تعامل داشته باشند (دوفر و همکاران، ۲۰۰۸). وضعیت روانی سازگاری اجتماعی در کودکان را می‌توان برحسب جنبه‌های اجتماعی، عاطفی، خانوادگی و رابطه‌ای سنجید (کاول، ۱۹۹۰). ارزیابی سازگاری اجتماعی در جوانان مبتلا به بیماری مزمن ممکن است به ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی کمک کند تا عملکرد و نیازهای روانی اجتماعی آن‌ها را درک کنند و همچنین راهبردهای مؤثری برای ارتقای سازگاری اجتماعی پیشنهاد کنند (وانگ و همکاران، ۲۰۱۶).

روانشناسان سازگاری فرد را مجموعه‌ای از ویژگی‌های شخصیت بهنجار که افراد در برابر محیط از خود نشان می‌دهند و با جهان خویش سازگاری ایجاد کند و با آرامش و صلح و صفا به دست آوردن جایگاهی در جامعه برای خود تلاش می‌کنند. ویزمن می‌گوید: در این بیان سازگاری اجتماعی انعکاسی از تکامل مراجع با دیگران رضایت از نقش‌های خود و نحوه عملکرد در نقش‌هاست که به دنبال زیاد تحت تأثیر شخصیت قبلی فرهنگ و انتظارات خانواده قرار دارد. ابعاد سازگاری شامل سازگاری جسمانی، روانی، اجتماعی و اخلاقی است که در رأس آن‌ها سازگاری اجتماعی قرار دارد. سازگاری اجتماعی بر این ضرورت متکی است که نیازها و خواسته‌های فرد با منافع و خواسته‌های گروهی که در آن زندگی می‌کنند، هماهنگ و متعادل شود و تا حد امکان از برخورد و اصطکاک مستقیم و شدید با منافع و ضوابط گروهی جلوگیری شود (بابایی و همکاران، ۱۴۰۱).

سازگاری یک عنصر اساسی در ارزیابی و سنجش میزان پیشرفت دانش آموزان است. این شامل رفتارها و فرآیندهای ذهنی و عاطفی است که با استفاده از آن‌ها کودکان قادر به مقابله با نیازهای مختلف و نیازهای مبرم هستند (نیراجا و آنورادها، ۲۰۱۴). سازگاری مراحل بسیاری را احاطه می‌کند، یعنی سازگاری فیزیکی، سازگاری عاطفی، سازگاری آموزشی و

^۱. Nema & Bansal

^۲. Eisert & Kahle

^۳. Wang et al

^۴. Dufur et al

^۵. Cavell

^۶. Neeraja & Anuradha

سازگاری اجتماعی. سازگاری اجتماعی عالی‌ترین مرحله است که لازمه عناصر بعدی سازگاری است (مظاهری و همکاران، ۲۰۰۶، به نقل از نورین؛ ۲۰۱۸). سازگاری اجتماعی را می‌توان به‌عنوان (۱) یک توانایی یا (۲) یک فرآیند درک کرد. اولین تفسیر از سازگاری اجتماعی بر توانایی افراد برای عمل اجتماعی، حفظ و لذت بردن از روابط خود متمرکز است، و احتمالاً برای یافتن جایگاه مناسب خود در محیط اجتماعی، که با سن و فرهنگ آن‌ها مرتبط است، می‌باشد (هیرشفلد و همکاران؛ ۲۰۰۰). رویکرد دوم، سازگاری اجتماعی را فرآیندی می‌داند که به‌واسطه آن افراد سازگاری را بین نیازهای مختلف یا بین نیازها و موانع موجود در محیط خود حفظ می‌کنند (نوتنی؛ ۲۰۱۵).

نیلسون^۴ (۲۰۰۷) معتقد است، سازگاری اجتماعی فرآیندی پیچیده و چند بعدی است که از پدیده‌های مرتبط متقابل مانند مقابله، احساسات، حس ذهنی، ادغام، سازگاری، حمایت، تمرکز خانواده تشکیل شده و بر فرآیند متمرکز می‌باشد. سطح سازگاری اجتماعی معمولاً نشان‌دهنده میزانی است که کودکان با همسالان خود یا توانایی آن‌ها برای دستیابی به اهداف شخصی در تعاملات اجتماعی و حفظ روابط سالم در طول زمان و موقعیت‌ها را نشان می‌دهد (ریتز و لاپیدت-لفلر؛ ۲۰۰۷، به نقل از گلامبیکووا و همکاران؛ ۲۰۱۸).

در ادامه مطالب ارائه شده می‌توان گفت که کتاب‌های درسی بایستی ویژگی‌هایی داشته باشد تا این امکان را به معلمان و کارشان بدهد که نقد علمی بهتری از کتاب‌ها و مواد آموزشی داشته باشند و این توانایی را به معلم بدهد که هنگام تنظیم طرح درس به همه‌ی هدف‌ها و معیارهای آموزشی توجه داشته باشد. ازجمله این ویژگی‌ها می‌توان عنوان کرد که مطالب و فعالیت‌های پیشنهادی در کتاب درسی باید بر اساس برنامه‌ی مشخص و هدف‌های آموزشی معینی باشد. هر چه این برنامه مفصل‌تر و فنی‌تر بیان شود، بیش‌تر به نویسنده و ارزشیاب کمک می‌شود تا کار خود را به شیوه‌ی درست‌تری انجام دهد. برنامه تفصیلی شامل ریز مطالب و موضوع‌های درسی و کلیاتی درباره‌ی هدف‌های رفتاری، نوع فعالیت‌ها و روش‌های آموزش مطالب و اصول ارزشیابی است. همچنین مطالب عرضه شده باید با گروه سنی و توانایی ذهنی دانش‌آموزان متوسط کلاس نیز سازگاری داشته باشد و فرصت‌هایی متعددی را برای دانش‌آموزانی که توانایی‌های متفاوتی دارند، فراهم کند. پس می‌توان گفت کتاب‌های درسی فرصت مناسبی برای تقویت توانایی‌هایی ازجمله سازگاری اجتماعی و شیوه‌های ایجاد آن در دانش‌آموزان می‌باشد زیرا کتاب‌های درسی از طریق محتوای خود و بر اساس سن دانش‌آموزان و دوره‌ای که تحصیل می‌کنند می‌تواند این مهارت را به دانش‌آموزان آموزش دهد، لذا به دلیل فقدان چنین تحقیقی و اهمیت آن

^۱. Noreen^۲. Hirschfeld et al^۳. Novotný^۴. Nielson^۵. Ritter & Lapidet-Leffler^۶. Glambikova et al

این پژوهش درصدد است که به بررسی و مطالعه تحلیل محتوای کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره دوم ابتدایی (پایه های چهارم تا ششم)، از منظر میزان توجه به توانایی های سازگاری اجتماعی دانش آموزان بپردازد.

پیشینه های پژوهش

صالحی و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان واکاوی مولفه های مسئولیت اجتماعی در کتب درسی مطالعات اجتماعی دوره متوسطه مبتنی بر آموزه های نهج البلاغه انجام دادند. یافته ها نشان می دهد که هرچند میزان توجه به مولفه های مختلف در کتاب متفاوت است اما تمامی مولفه های مستخرج از نهج البلاغه در کتاب درسی مطالعات اجتماعی انعکاس دارند. براساس نتایج پژوهش توازن محتوی کتب مطالعات اجتماعی براساس مولفه های مسئولیت پذیری از نظر تصاویر، فعالیت ها و متن و همچنین میزان توجه به مهارت ها و محتوی دانشی، نگرشی در طراحی کتب مذکور پیشنهاد می شود.

نیکي و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان ارزیابی محتوای کتاب مطالعات اجتماعی پنجم متوسطه از نظر میزان توجه به مؤلفه های مهارت های اجتماعی بر اساس تکنیک آنتروپی شانون انجام دادند. تحلیل های انجام شده پیرامون کتب مطالعات اجتماعی نشان می دهد همه مقوله های مهارت های اجتماعی (مهارت ارتباطی، مهارت گروهی و مهارت جرأت ورزی) در کتب مطالعات اجتماعی پنجم متوسطه مورد توجه قرار گرفته است و توزیع و حضور مولفه های مهارت های اجتماعی به ترتیب به مهارت دلیل آوردن، مهارت کارگروهی، مهارت بازخورد، مهارت شنود موثر، مهارت سازشی، مهارت بیان احساسات و در نهایت به مهارت کلامی پرداخته شده است و مهارت های دوست یابی، مهارت «نه گفتن» و مهارت انتقادپذیر بودن در کتاب درسی جایگاهی ندارد.

عینی و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود به تحلیل محتوای کتاب های درسی مطالعات علوم اجتماعی دوره دوم ابتدایی بر اساس مؤلفه های آموزش چند فرهنگی پرداختند. این پژوهش دارای نتایج متعدد بود اما یکی از نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل نشان می دهد که افراد ناتوان و معلول و مردم با قومینهای مختلف به اندازه کافی در کتاب های درسی علوم اجتماعی نشان داده نشده اند و میزان توجه به ارزشهای چند فرهنگی نیز بسیار اندک گزارش می شود.

اسدالهی و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان تحلیل محتوای کتاب تعلیمات اجتماعی ششم بر اساس مولفه های سند تحول بنیادین (هویت ملی، اخلاق، آداب و مهارت های زندگی) انجام دادند. پژوهش حاضر به تحلیل محتوای کتاب مطالعات اجتماعی ششم متوسطه و شناخت ویژگی های کتاب بر اساس مولفه های سند تحول بنیادین می پردازد. جامعه اول تحقیق، کتاب تعلیمات اجتماعی ششم و واحد تحلیل جمله و جامعه دوم تعداد ۳۰ نفر از معلمان ششم متوسطه بخش مرکزی کازرون به صورت تمام شماری بود. روش تحقیق توصیفی از نوع تحلیل محتوا بود. درمجموع با استفاده از آزمون خی دو

نتایج زیر حاصل شد: از دید معلمان، کتاب اجتماعی ششم در سطح متوسطی (۴۳٪) به مولفه هویت ملی، در سطح پایین تر از متوسط با (۳۶٪) به مولفه آداب و مهارت های زندگی و در سطح متوسطی (۵۰٪) به مولفه اخلاق در نظام اجتماعی پرداخته است. در تحلیل محتوا، از میان مقوله های هویت ملی به ویژگی های جغرافیایی با (۲۳٪) بیشترین توجه و به نماد ملی و اسطوره ملی به ترتیب با (۱۵,۵٪ و ۰,۷٪) کمترین توجه شده است. از میان مقوله های آداب و مهارت های زندگی به تصمیم گیری بیشترین توجه (۴۹٪) و به تفکر انتقادی و مقابله با استرس با (۰,۶٪ و ۰,۵٪) درصد به ترتیب کمترین توجه شده است. از میان مقوله های اخلاق در نظام اجتماعی به میهن دوستی بیشترین توجه (۳۲٪) و به عدالت جویی (۱۳٪) کمترین توجه شده است.

روش تحقیق

روش این تحقیق توصیفی از نوع تحلیل محتوا و کاربردی است، زیرا توسعه دانش کاربردی و ارائه راهکارهای سازنده و عملی در ارتباط با قابلیت و امکان ایجاد آموزش کفایت اجتماعی در برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره دوم ابتدایی (پایه های چهارم تا ششم)، مرکز توجه آن است. در این تحقیق از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. روش تحلیل محتوا در طبقه بندی تحقیقات توصیفی قرار میگیرد واحد تحلیل صفحات کتاب درسی شامل متن پرسشها فعالیت ها و تصاویر بود. برای تحلیل محتوا مراحل مختلفی طی می شود. کانون توجه این تحقیق بر مرحله سوم تحلیل محتوا یعنی پردازش دادههای جمع آوری شده از پیام بود یعنی پس از رمزگذاری پیام و مقوله بندی آن اطلاعات بدست آمده تحلیل شده است. جامعه آماری این تحقیق، محتوای کتاب درسی مطالعات اجتماعی دوره دوم ابتدایی (پایه های چهارم تا ششم) در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ می باشد. واحد تحلیل، جملات موجود در متن کتاب درسی اهداف پرسشها تصاویر مندرج و بخش مربوط به مروری بر فاصل در کتاب درسی می باشد. بدین منظور پس از مطالعه هر صفحه از اهداف متن کتاب های درسی و در صورت وجود جملات و تصاویر در راستای شاخص های برنامه درسی مبتنی بر تحول بنیادین موارد ذکر شده دسته بندی و سپس در سیاهه مربوط با ذکر مشخصات (صفحه پاراگراف وارد گشته و در نهایت به محاسبه فراوانی در صد میانگین) و تفسیر و تحلیل یافته ها پرداخته شد. به منظور بررسی کتاب های مطالعات اجتماعی چهارم، پنجم و ششم در این پژوهش از روش پژوهش کیفی ترکیبی توصیفی استفاده می شود. کرسول و همکاران استدلال کرده اند که روش ترکیبی توصیفی در به روش ترکیبی توصیفی در ابتدا گردآوری و بررسی داده های کمی و بعد از آن جمع آوری و تحلیل داده های کیفی

^۱explanatory mixed method

^۲Creswell et al

است. تحلیل محتوای کیفی^۱ روش نظام مند هدف دار و بررسی کیفی منابع است که در طول تحقیق از آن استفاده میشود (نئونروف، ۲۰۰۲). تحلیل محتوای کیفی به عنوان یک روش پژوهشی تعریف شده است که شامل تفاسیر و نتیجه شناسایی مؤلفه هایی است که در منابع نوشتاری استفاده شده است و ارتباط بین آن مؤلفه ها بعد از سازگاری اجتماعی در آن در نظر گرفته شده است. در این پژوهش از پرسشنامه سازگاری اجتماعی بل (۱۹۶۱) (خرده مقیاس سازگاری اجتماعی) شامل ۵ مؤلفه سازگاری تندرستی، سازگاری در خانه اجتماعی، سازگاری عاطفی و سازگاری شغلی (تحصیلی) استفاده می شود. این پرسشنامه در سال ۱۹۶۱ توسط پروفیسور بل تدوین شد، وی در زمینه سازگاری دو پرسشنامه ارایه کرده است که یکی مربوط به دانش آموزان و دیگری برای بزرگسالان که (فرم حاضر) از یکصد و شصت عبارت تشکیل شده است. در پژوهش یاد شده از فرم بزرگسالان استفاده شده است، این فرم پنج سطح اندازه گیری جداگانه سازگاری شخصی و اجتماعی را در بر می گیرد که عبارتند از: سازگاری در خانه، سازگاری تندرستی، سازگاری اجتماعی، سازگاری عاطفی سازگاری تحصیلی. در این پژوهش تحلیل محتوای کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره متوسطه دوم از منظر میزان توجه به توانایی های سازگاری اجتماعی دانش آموزان مورد بررسی قرار داده است. که سازگاری اجتماعی با ۳۲ سوال و پاسخ ها به صورت بلی، خیر مورد استفاده قرار می گیرد.

جدول ۱ - اعتبار پرسشنامه (تعداد = ۸۴)

اعتبار	سازگاری	اعتبار	سازگاری
۰/۹۱	عاطفی	۰/۹۱	در خانه
۰/۸۵	تحصیلی	۰/۸۱	تندرستی
۰/۹۴	مجموع نمرات	۰/۸۸	اجتماعی

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده ها در دو بخش به شرح زیر انجام می گردد:

۱- به صورت توصیفی: شامل اعلام فراوانی، درصد و جدول.

۲- به صورت تحلیلی: شامل تحلیل و تفسیر فراوانی.

^۱Quantitative content analysis

^۲Neuendorf

برای تحلیل محتوای کتاب مطالعات اجتماعی پایه های چهارم تا ششم از یک طرح کد گذاری استفاده شده است که می توان گفت در سه مرحله به اجرا در آمده است. در مرحله اول محتوای کتاب درسی به متن، تصاویر و فعالیت ها دسته بندی شد. سپس با شاخص های سازگاری اجتماعی تطبیق و در جداول ثبت شد و در نهایت واحدهایی که در سطح بالایی از مولفه های سازگاری اجتماعی قرار داشتند شناسایی و شمارش گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از روش کمی کیفی به صورت تلفیقی استفاده شده است. در بخش کمی فراوانی هر کدام از مولفه ها و زیر مولفه ها در کتب مطالعات اجتماعی دوره دوم ابتدایی (پایه های چهارم تا ششم) محاسبه شده است و در بخش کیفی با توجه به فراوانی های به دست آمده با روش تحلیل تفسیری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند.

جدول ۲- فراوانی زیر مولفه ها در اسناد و مدارک علمی

مولفه های اصلی	زیر مولفه ها	فراوانی	درصد
سازگاری های اجتماعی	غلبه بر خودمحوری	۶	۷/۱
	تشخیص حقوق و منافع خود و دیگران	۹	۱۰/۷
	داشتن قصد واقعی برای برقراری ارتباط کارآمد	۳	۳/۷
سازگاری در خانه	آگاهی از خصلت ها و استعداد های خود	۷	۸/۳
	شناخت افکار، باور ها و ارزش هایمان	۴	۴/۸
	آگاهی از باور ها و ارزش های خود	۸	۹/۵
سازگاری عاطفی	درک و فهم عقاید، باورها و احساس دیگران	۹	۱۰/۷
	فراهم کردن شرایط برای بروز احساسات	۴	۴/۸
سازگاری تحصیلی	انتخاب راه حل مناسب	۹	۱۰/۷
	اجراء راه حل انتخاب شده	۶	۷/۱
	اجرای تصمیم و ارزیابی آن	۴	۴/۸
سازگاری تندرستی	استفاه از مهارت های کلامی	۷	۸/۳
	استفاه از مهارت های غیر کلامی	۸	۹/۵
کل		۸۴	۱۰۰

در این بخش کتاب های مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی (پایه های چهارم، پنجم و ششم) از نظر میزان توجه به سازگاری اجتماعی براساس مولفه های به دست آمده در اسناد و مدارک علمی مورد تحلیل قرار گرفته است.

نتایج بررسی مطالعات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی به شرح زیر می باشد:

جدول ۳- میزان فراوانی هر یک از مولفه های سازگاری اجتماعی در کتاب مطالعات اجتماعی چهارم ابتدایی

مولفه های اصلی	زیر مولفه ها	فراوانی	درصد
سازگاری های اجتماعی	غلبه بر خودمحوری	۱۱	۱۳/۱۰
	تشخیص حقوق و منافع خود و دیگران	۱	۱/۱۹
	داشتن قصد واقعی برای برقراری ارتباط کارآمد	۰	۰
سازگاری در خانه	آگاهی از خصلت ها و استعداد های خود	۶	۷/۱۴
	شناخت افکار، باور ها و ارزش هایمان	۹	۱۰/۷۱
	آگاهی از باور ها و ارزش های خود	۸	۹/۵۲
سازگاری عاطفی	درک و فهم عقاید، باورها و احساس دیگران	۱۲	۱۴/۲۹
	فراهم کردن شرایط برای بروز احساسات	۵	۵/۹۵
سازگاری تحصیلی	انتخاب راه حل مناسب	۲	۲/۳۹
	اجراء راه حل انتخاب شده	۹	۱۰/۷۱
	اجرای تصمیم و ارزیابی آن	۱۰	۱۱/۹۱
سازگاری تندرستی	استفاه از مهارت های کلامی	۳	۳/۵۷
	استفاه از مهارت های غیرکلامی	۸	۹/۵۲
کل		۸۴	۱۰۰

جدول ۴- میزان توجه به مولفه های اصلی سازگاری اجتماعی در مطالعات اجتماعی پایه چهارم

مولفه های اصلی	فراوانی	درصد
سازگاری های اجتماعی	۱۲	۱۴/۲۹
سازگاری در خانه	۲۳	۲۷/۳۷
سازگاری عاطفی	۱۷	۲۰/۲۴
سازگاری تحصیلی	۲۱	۲۵/۰۱
سازگاری تندرستی	۱۱	۱۳/۰۹
	۸۴	۱۰۰

از بین مولفه‌های بالا بیشترین فراوانی مربوط به سازگاری در خانه بوده و نشان دهنده وضعیت مطلوب این مولفه می‌باشد و کمترین فراوانی هم مربوط به سازگاری تندرستی بوده که باید بر روی آن تمرکز بیشتری اعمال گردد که در شرایط بهتری قرار گیرد.

نتایج بررسی مطالعات اجتماعی پایه پنجم ابتدایی به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۵- میزان فراوانی هر یک از مولفه‌های سازگاری اجتماعی در کتاب مطالعات اجتماعی پنجم ابتدایی

مولفه‌های اصلی	زیر مولفه‌ها	فراوانی	درصد
سازگاری‌های اجتماعی	غلبه بر خودمحوری	۷	۸/۳۳
	تشخیص حقوق و منافع خود و دیگران	۴	۴/۷۸
	داشتن قصد واقعی برای برقراری ارتباط کارآمد	۹	۱۰/۷۱
سازگاری در خانه	آگاهی از خصلت‌ها و استعداد‌های خود	۱	۱/۱۹
	شناخت افکار، باور‌ها و ارزش‌هایمان	۳	۳/۵۷
	آگاهی از باور‌ها و ارزش‌های خود	۸	۹/۵۲
سازگاری عاطفی	درک و فهم عقاید، باور‌ها و احساس دیگران	۱۰	۱۱/۹۱
	فراهم کردن شرایط برای بروز احساسات	۷	۸/۳۳
سازگاری تحصیلی	انتخاب راه حل مناسب	۱۲	۱۴/۲۹
	اجراء راه حل انتخاب شده	۶	۷/۱۴
	اجراء تصمیم و ارزیابی آن	۹	۱۰/۷۱
سازگاری تندرستی	استفاه از مهارت‌های کلامی	۸	۹/۵۲
	استفاه از مهارت‌های غیرکلامی	۰	۰
کل			۱۰۰
		۸۴	

جدول ۶- میزان توجه به مولفه های اصلی سازگاری اجتماعی در مطالعات اجتماعی پایه پنجم

مولفه های اصلی	فراوانی	درصد
سازگاری های اجتماعی	۲۰	۲۳/۸۲
سازگاری در خانه	۱۲	۱۴/۱۲۸
سازگاری عاطفی	۱۷	۲۰/۲۴
سازگاری تحصیلی	۲۷	۳۲/۱۴
سازگاری تندرستی	۸	۹/۵۲
	۸۴	۱۰۰

از بین مولفه های بالا بیشترین فراوانی مربوط به سازگاری تحصیلی بوده و نشان دهنده وضعیت مطلوب این مولفه می باشد و کمترین فراوانی هم مربوط به سازگاری تندرستی بوده که باید بر روی آن تمرکز بیشتری اعمال گردد که در شرایط بهتری قرار گیرد.

نتایج بررسی مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی به شرح زیر می باشد:

جدول ۷- میزان فراوانی هر یک از مولفه های سازگاری اجتماعی در کتاب مطالعات اجتماعی ششم ابتدایی

مولفه های اصلی	زیر مولفه ها	فراوانی	درصد
سازگاری های اجتماعی	غلبه بر خودمحوری	۸	۹/۵۲
	تشخیص حقوق و منافع خود و دیگران	۹	۱۰/۷۱
	داشتن قصد واقعی برای برقراری ارتباط کارآمد	۲	۲/۳۹
سازگاری در خانه	آگاهی از خصلت ها و استعداد های خود	۵	۵/۹۵
	شناخت افکار، باور ها و ارزش هایمان	۸	۹/۵۲
	آگاهی از باور ها و ارزش های خود	۲	۲/۳۹
سازگاری عاطفی	درک و فهم عقاید، باورها و احساس دیگران	۵	۵/۹۵
	فراهم کردن شرایط برای بروز احساسات	۱۰	۱۱/۹۱
سازگاری تحصیلی	انتخاب راه حل مناسب	۰	۰

۱۱/۹۱	۱۰	اجراء راه حل انتخاب شده	سازگاری تندرستی
۱۰/۷۱	۹	اجرای تصمیم و ارزیابی آن	
۱۰/۷۱	۹	استفاه از مهارت های کلامی	
۸/۳۳	۷	استفاه از مهارت های غیر کلامی	
۱۰۰	۸۴	کل	

جدول ۸- میزان توجه به مولفه های اصلی سازگاری اجتماعی در مطالعات اجتماعی پایه ششم

مولفه های اصلی	فراوانی	درصد
سازگاری های اجتماعی	۱۹	۲۲/۶۲
سازگاری در خانه	۱۵	۱۷/۸۶
سازگاری عاطفی	۱۵	۱۷/۸۶
سازگاری تحصیلی	۱۹	۲۲/۶۲
سازگاری تندرستی	۱۶	۱۹/۰۴
	۸۴	۱۰۰

از بین مولفه های بالا بیشترین فراوانی مربوط به سازگاری های اجتماعی و سازگاری تحصیلی بوده و نشان دهنده وضعیت مطلوب این مولفه می باشد و کمترین فراوانی هم مربوط به سازگاری در خانه و سازگاری عاطفی بوده که باید بر روی آن تمرکز بیشتری اعمال گردد که در شرایط بهتری قرار گیرد.

بحث و نتیجه گیری

در قرن حاضر برای مواجهه مؤثر با چالش ها و بحران های موجود میان پدیده جهانی شدن و بومی ماندن، بحران جمعیت، دگرگونی فناوری و شرایط حرفه ای، بستری مناسب تر و کارسازتر و موجه تر از نظام تعلیم و تربیت شناسایی نشده است. نظام تعلیم و تربیت باید از طریق تدارک زمینه های تربیت کامل و آموزش چگونگی رویارویی و نحوه سازگاری با مسائل، شایستگی های الزم برای

سعادت و نیک بختی را در کودکان و نوجوانان ایجاد کند. سرعت فزاینده تغییرات و تحولات در عرصه‌های مختلف زندگی بشر در قرن بیست و یکم نقش آموزش و پرورش را نیز که از ارکان اصلی پیشرفت و توسعه در زمینه‌های گوناگون است دستخوش تغییر و دگرگونی کرده به طوری که یادگیری برای بهتر زیستن به عنوان یکی از اهداف آموزش و پرورش نوین مطرح شده و اندیشمندان آموزش و پرورش را ناگزیر به انتخاب شیوه‌های آموزش متفاوت نموده است. بنابراین، از جمله شیوه‌های مؤثری که نظام‌های آموزشی موفق برای مقابله با بحران‌های اجتماعی اتخاذ نموده اند، گسترش آموزش‌های غیر رسمی با عنوان فعالیت‌های فوق برنامه است. نتایج بررسی ابعاد سازگاری اجتماعی در راستای درس مطالعات اجتماعی برای سه دوره چهارم، پنجم و ششم ابتدایی مشخص نمود که از بین مولفه‌های سازگاری اجتماعی در کلاس چهارم ابتدایی بیشترین فراوانی مربوط به سازگاری در خانه بوده و نشان دهنده وضعیت مطلوب این مولفه می‌باشد و کمترین فراوانی هم مربوط به سازگاری تندرستی بوده که باید بر روی آن تمرکز بیشتری اعمال گردد که در شرایط بهتری قرار گیرد. از بین مولفه‌های سازگاری اجتماعی در کلاس پنجم ابتدایی بیشترین فراوانی مربوط به سازگاری تحصیلی بوده و نشان دهنده وضعیت مطلوب این مولفه می‌باشد و کمترین فراوانی هم مربوط به سازگاری در خانه و سازگاری عاطفی بوده که باید بر روی آن تمرکز بیشتری اعمال گردد که در شرایط بهتری قرار گیرد. در کل، نتایج نشان می‌دهد که برنامه‌ها و فعالیت‌هایی که بر روی بهبود سازگاری تندرستی و سازگاری در خانه تمرکز داشته باشند، می‌توانند بهبود وضعیت اجتماعی و تحصیلی دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف ابتدایی را فراهم کنند.

منابع

- اسدالهی، ف، قاسمی، ع، دهقانی، ی. ۱۳۹۵. تحلیل محتوای کتاب تعلیمات اجتماعی ششم بر اساس مولفه های سند تحول بنیادین. پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۳(۲۳): ۷۹-۸۸.
- آقاپور، محمدی. ا. (۱۳۹۱). مقایسه افسردگی پس از زایمان زنان شاغل و خانه دار و رابطه آن با حمایت اجتماعی و سازگاری زناشویی. زن و مطالعات خانواده، ۱(۴): ۹-۳۲.
- بابایی، ح، گلستانی، ا، ع. ۱۴۰۱. پیش بینی سازگاری اجتماعی بر اساس سبک های فرزندپروری، کمالگرایی و تفکر خلاق در دانش آموزان. مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۹(۴۷).
- بارانی، ارزو (۱۳۹۹). بررسی تطبیقی مؤلف سازماندهی محتوای درس مطالعات اجتماعی در برنامه درسی مدارس و الدرف آلمان با برنامه درسی ایران در دوره ابتدایی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه ادبیات و علوم انسانی اراک.
- بهروان، نازیلا و همکاران (۱۳۹۶). فارسی چهارم دبستان. تهران: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی.
- حسینی، ل، منشئی، غ. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش ذهن آگاهی کودک محور بر سازگاری اجتماعی و علائم افسردگی در کودکان با اختلال افسردگی. روانشناسی افراد استثنایی، ۸(۲۹): ۱۷۹-۲۰۰.
- خانخانی زاده، ه، باقری س. (۱۳۹۱). اثربخشی خودآموزی کلامی بر بهبود سازگاری اجتماعی دانش آموزان با ناتوانایی های یادگیری. مجله ناتوانایی های یادگیری، ۲(۱): ۴۲-۵۳.
- دهقانی، م. ۱۳۸۸. تحلیل محتوای کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره متوسطه بر اساس مهارت های اجتماعی با توجه به دیدگاه آموزگاران. نوآوری های آموزشی، ۸(۳۱): ۱۲۱-۱۴۸.
- سبحانی نژاد، م، آب نیکی، ز. ۱۳۹۱. بررسی میزان توجه به مؤلفه های مسئولیت پذیری اجتماعی در محتوای برنامه درسی دوره متوسطه نظری ایران در سال ۱۳۹۰-۱۳۸۹. اندیشه های نوین تربیتی، ۸(۱): ۱۰۶-۵۹.
- شریف زاده، ولیزاده، داوودی رکن آبادی، ابولفضل. (۱۴۰۲). تاثیر ساحت زیبایی شناسی هنری مبتنی بر نمایش خلاق بر فرآیند یاددهی و یادگیری. جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۲۰۸-۱۹۹، ۱(۲)، ۸.
- صالحی ز، باختری، ه، سیدین، ز. ۱۳۹۹. واکاوی مولفه های مسئولیت اجتماعی در کتب درسی مطالعات اجتماعی دوره متوسطه مبتنی بر آموزه های نهج البلاغه. علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، ۸(۱۵): ۱۶۵-۱۸۹.
- صبوری خسروشاهی، حبیب (۱۳۸۹). آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن؛ چالش ها و راهبردهای مواجهه با آن، ظهیری نیا، م، بهروزنیا، ب، عبدی، ع. ۱۳۹۴. تحلیل محتوای مولفه های مهارت اجتماعی در کتاب های جامعه شناسی دوره متوسطه. پژوهش های آموزش و یادگیری (دانشور رفتار)، ۲۲(۶): ۱۸۳-۱۹۴.
- فتحی واجارگاه، کورش (۱۳۹۵). اصول و مفاهیم برنامه ریزی درسی. تهران: علم استادان.

فلاحیان، ناهید و ملک محمودی، نازیا (۱۳۹۲). مطالعات اجتماعی سوم دبستان تهران: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی.

قاسمی الف، مجیدی پرست س. ۱۳۹۳. تحلیل محتوای مقولات مهارت های اجتماعی در کتاب درسی تعلیمات اجتماعی سال اول راهنمایی. پژوهش در برنامه ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی-برنامه ریزی درسی). ۱۱(۱۶): ۷۴-۸۳.

قاطع زاده ع. (۱۳۸۴). رابطه بین شیوه های فرزندپروری با رفتارهای سازشی دانش آموزان دختر پایه سوم و چهارم متوسطه شهرستان دشت آزادگان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.

قراملکی ناصر، حاجلو نادر، محمدی سکینه. (۱۳۹۵). اثربخشی آموزش های مهارت های زندگی بر سازگاری اجتماعی کودکان پیش دبستانی. روان شناسی مدرسه. ۵(۳): ۱۱۸-۱۳۱.

محمدی س، سعدی پور ا، در تاج ف. (۱۳۹۹). اثربخشی بسته آموزشی تاب آوری مبتنی بر بازی بر سازگاری اجتماعی کودکان. تحقیقات علوم رفتاری، ۱۸(۲): ۲۱۳-۲۲۶.

مسگری، محمد (۱۳۹۹). تحلیل محتوای کتابهای درسی هدیه های آسمان دوره ابتدایی از نظر میزان توجه به مولفه های اخلاق در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه ادبیات و علوم انسانی قم.

ناصری تازه شهری، ترکشوند، سینا محمدی پویا. (۱۳۹۸). تحلیل محتوای منطق الطیر بر اساس ساحت های شش گانه تربیتی. پژوهشنامه ادبیات تعلیمی. ۲۱۲-۱۸۷، ۱(۳۱)، ۸.

نوروزی نژاد، طباطبایی، دکترمینو. (۱۳۹۷). رویکرد تعلیم و تربیت اسلامی در ساحت های شش گانه سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش. *International Multidisciplinary Journal of Pure Life*, 13(5), 35-64.

نیکی پ، جمالیان، ب، عزیزی م. ۱۳۹۸. ارزیابی محتوای کتاب مطالعات اجتماعی پنجم متوسطه از نظر میزان توجه به مؤلفه های مهارت های اجتماعی بر اساس تکنیک آنتروپی شانون. پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی، ۱۱(۱): ۱۲۷-۱۳۸.

وفایی رضا، فضل الهی قمشی سیف اله، طالعی فرد احمد. (بررسی میزان توجه به ساحت های شش گانه تربیت سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در کتاب های درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی).

Adnani SN. Comparison of social adjustment, enthusiasm for school and academic achievement among high school students in Orphans versus Non -Orphan in Bandar Lengeh. M.A. Thesis. Islamic Azad University of Bandar Lengeh 2017.

Aghayousefi, A. R., Zare, H., & Bafrani, S. (2015). Investigating the relationship between nasal self and students' social adjustment. *Bi-Quarterly Journal of Social Cognition, Special Issue*, 153-141.

Archives of General Psychiatry, 32(3), 357–365.

Atkinson, R Nolen-Hoeksema S, Daryl B, Smith E, Atkinson R. Introduction to Psychology. Translated by Zmani Z, Bik M, Birashk B, Baraheni M N, Shahrara M. Tehran: Roshd 2014.

Basir Shabestari, S., Shirinbak, I., Sefidi, F., Sherkat Dalir, H. (2013). The relationship between social adaptation and educational achievement in qazvin dentistry students. *The journal of instruction developing in medical sciences*, 6(11), 1-10.

Cavell, T. A. (1990). Social adjustment, social performance, and social skills: A tricomponent model of social competence. *Journal of Clinical Child Psychology*, 19(2), 111–۱۲۲.

Crick, N. R., Dodge, K. A. (1994). A review and reformulation of social information-processing mechanisms in children's social adjustment. *Psychological Bulletin*, 115 (1), 74-101.

Darwin, C. (1959). The origin of species. London: Murray. J.

Dufur, M. J., Parcel, T. L., & McKune, B. A. (2008). Capital and context: Using social capital at home and at school to predict child social adjustment. *Journal of Health and Social Behavior*, ۴۹(۲), ۱۴۶–۱۶۱.

Eisert, D. C., & Kahle, L. R. (1982). Self-evaluation and social comparison of physical and Esmailinasab A. Adjustment Psychology. Tehran: Roshd Publication 2004. 98–104.

Fiasse C, Nader-Grosbois N. 2012. Perceived social acceptance, theory of mind and social adjustment in children with intellectual disabilities. *Res Dev Disabil*. 33(6):1871-80.

Fiasse, C., Nader-Grosbois, N. (2012). Perceived social acceptance, theory of mind and social adjustment in children with intellectual disabilities, *Research in Developmental Disabilities*, 33 (6), 1871–1880.

Hatami, M. (2012). The effect of anger management training on cognitive-behavioral approach to student adjustment. Faculty of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabatabai University.

Hirschfeld, R. M. A., Montgomery, S. A., & Keller, M. B. (2000). Social functioning in depression: A review. *Journal of Clinical Psychiatry*, 61(4), 268-275.

John, K., Gammon, D. G., Prusoff, B. A., & Warner, V. (1987). The Social Adjustment Inventory for Children and Adolescents (SAICA): Testing of a new semistructured interview. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 26(6): 898-911.

Khodayarfard, M.(2010). Preparing measurement scales for spiritual attitudes in sharif university students[Dissertation]. Tehran: Sharif University Technology.

Lee Mei-Yin , Huei-ShyongWang, Chen-Jung Chen.2020. Development and Validation of the Social Adjustment Scale for Adolescents with Tourette Syndrome in Taiwan. *Journal of Pediatric* 51 :13–e20.

Lee, M. Y., Chen, Y. C., Wang, H. S., & Chen, D. R. (2007). Parenting stress and related factors in parents of children with Tourette Syndrome. *The Journal of Nursing Research*, ۳(۱۵):۱۷۴–۱۶۵

Lee, M. Y., Mu, P. F., Wang, W. S., & Wang, H. S. (2016). “Living with tics”: Self-experience of adolescents with Tourette Syndrome during peer interaction. *Journal of Clinical Nursing*, 25(3–4), 463–471..

Lee, M. Y., Wang, H. S., Chen, C. J., & Lee, M. H. (2019). Social adjustment experiences of adolescents with Tourette Syndrome. *Journal of Clinical Nursing*, 28(1–2), 279–288.

Luo Y, Qi M, Huntsinger CS, Zhang Q, Xuan X, Wang Y. Grandparent involvement and preschoolers’ social adjustment in Chinese three-generation families: Examining moderating and mediating effects. *Children and Youth Services Review* 2020; 114:1050-1057.

Mazaheri, A., Baghiyan, I., & Fatehizadeh, M. (2006). The effects of group training of self-esteem on the social adjustment of the university student. *Daneshvar Raftar Scientific-Research Periodical*, 13(16):49-56.

Neeraja, P., & Anuradha, K. (2014). Adjustment problems faced by children with learning disabilities impact of special education. *Indian Journal of Scientific Research*, 5(1), 77.

Nema, S. & Bansal, I. (2015). Correlates of Home Health Social Emotional Adjustment among Adolescence Girls. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 5(2).

Neudecker C, Mewes N, Reimers AK, Woll A.2019. Exercise interventions in children and adolescents with ADHD: a systematic review. *J Attent Disord* .23(4):307-24.

Nilson, D. (2007). Adapting coping theory to explain the concept of adjustment. *Social work in Health Care*, 45(2), 1-20.

Noori, R., Mohammadkhani, P. (1996). Life skills training program, WHO.(1993); Tehran, Prevention Department Of social welfare.

Noureen Shabana.(2018). Self-Concept and Social Adjustment of Children with Learning Disabilities. *International Journal of Scientific & Engineering Research* Volume 9, Issue 12, December-2018

Novotný, S. J. (2015). Zdroje resilience a problémy s přizpůsobením u dospívajících [Sources of resilience and adaptation problems in adolescents]. Ostrava: Ostravská univerzita.

of Nervous and Mental Disease, 168, 736–740.

Parshurami, A. (2015). A study on self esteem and adjustment in children with learning disability. *Indian Journal of Mental Health*, 2(3).

Ponizovsky, A. M., Levov, K., Schultz, Y., & Radomislensky, I. (2011). Attachment insecurity and psychological resources associated with adjustment disorders. *American Journal of Orthopsychiatry*, 81(2), 265-276.

Rahmatia, B, Nastaran Adibradb, K. T.(2010). The Effectiveness of life skill training on Social adjustment in Children. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 5 : 870–874.

Reiter, S., & Lapidot-Lefler, N. (2007). Bullying among special education students with intellectual disabilities: Differences in social adjustment and social skills. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 45(3), 174-181.

Rogers, C. R. (1951). Client-centered therapy: Its current practice, implications, and theory ۵۶۰. □□□□□□: □□□□□□□□ □□□□□□.

role change during adolescence: *A longitudinal analysis*. *Child Development*, 53(1),

Ryabova Natalia Vladimirovna , Tatyana Aleksandrovna Parfyonova.2011. Study of Personal and Social Adjustment Ability of the Disabled Pupils. *International Education Studies*; ۸:۵۱ ۲۰۱۵.

Ryan, A.M. & Shin, S. (2005). Social achievement goals: the nature and consequences of different orientations toward social competence. University of Illinois, urbana-champaign.

Soulaimani,Mansoor,(2005).The effect of social skills training on social consistency and educational progress on male students at elementary school second grade .Master article, Tehran university

Tahmasian, ,k .(2007)Modelling of Self-effectiveness in Iranian Adolescents Depression PHD article .

Talukdar, N. N., & Talukdar, M. C. (2008). Adjustment problems of adolescent students. *Journal of Community Guidance and Research*, 25(3), 269-271.

Tseng WL, Kawabata Y, Gau SS.2011. Social adjustment among Taiwanese children with symptoms of ADHD, ODD, and ADHD comorbid with ODD. *Child Psychiatry Hum Dev* .۴۲(۲):۱۳۴-۵۱

Wang, L. J., Chou,W. J., Chou,M. C., & Gau, S. S. F. (2016). The effectiveness of aripiprazolefor tics, social adjustment, and parental stress in children and adolescents with Tourette's disorder. *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology*, 26(5), 442–448.

Weissman, M. M. (1975). The assessment of social adjustment: A review of techniques.

Weissman, M. M., & Bothwell, S. (1976). Assessment of social adjustment by patient selfreport. *Archives of General Psychiatry*, 33(9), 1111–1115.

Weissman, M.M., Orvaschel, H., & Padian, N. (1980). Children's symptom and social functioning self-report scales: Comparison of mothers' and children's reports. *The Journal*

Woods, D. W., Piacentini, J. C., Scahill, L., Peterson, A. L., Wilhelm, S., Chang, S., & Rozenman, M. (2011). Behavior therapy for tics in children: Acute and long-term effects on psychiatric and psychosocial functioning. *Journal of Child Neurology*, 26(7), 858–865.

Zettergren, P., Burgman, A., Wangby, M. (2006). Girl's stable peers, status, and their adulthood adjustment: A longitudinal study from age 10 to age 43. Stockholm University, Sweden.